

تأثیر سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی (مطالعه موردی دانش آموزان پسر مقطع متوسطه شهر

بابل)

ابوالفضل کرمی^۱، حلیمه رجیبی^۲، حامد گرگانی فیروزجاه^۳

۱- دکتری جامعه شناسی، پژوهشگر اجتماعی، استاد دانشگاه فرهنگیان

۲- کارشناس ارشد جامعه شناسی و پژوهشگر اجتماعی

۳- کارشناسی علوم تربیتی /گرایش پیش دبستان و دبستان

چکیده:

این مقاله تأثیر سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی را مورد بررسی و ارزیابی قرار داده است. کیفیت زندگی که یکی از ضرورت‌های زندگی در عصر جدید است، صرفاً مربوط به رفاه مادی نبوده و در برگیرنده ابعاد اجتماعی هم است. در این تحقیق کیفیت زندگی با چهار بعد؛ سلامت روانی، سلامت جسمی، سلامت محیطی و کیفیت روابط اجتماعی تعریف و مورد سنجش قرار گرفته است. سرمایه اجتماعی با الهام از تئوری‌های پاتنام، کلمن و بوردیو، با سه بعد؛ روابط اجتماعی، اعتماد و مشارکت اندازه‌گیری شده است. تحقیق با رویکرد توصیفی- علی و با روش پیمایشی و با بر روی دانش آموزان پسر مقطع متوسطه شهر بابل با حجم نمونه ۳۵۰ نفر انجام یافته است. یافته‌های تحقیق نشان داد برآورد کیفیت زندگی در مورد حدود ۱۲ درصد پاسخگویان کم، ۲۶ درصد میانی و متوسط و حدود ۶۲ درصد بالا ارزیابی شده است. یافته‌های تحقیق در ارزیابی و سنجش فرضیه‌ها بیانگر همبستگی مثبت و رابطه معنی‌دار بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی است. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیونی و تحلیل مسیر نشان داد از بین کل متغیرهای پیش‌بین کیفیت زندگی، بیشترین سهم و اثرگذاری را سرمایه اجتماعی دارد و این اثر با وجود کنترل همه متغیرهای دیگر می‌باشد. یعنی به ازای یک واحد (انحراف استاندارد) تغییر در متغیر سرمایه اجتماعی، می‌توان انتظار داشت میزان کیفیت زندگی در بین دانش آموزان ۳۰ واحد تغییر (افزایش) خواهد یافت. نیز به ازای یک واحد تغییر در درآمد خانواده دانش آموزان، کیفیت زندگی ۱۴ واحد تغییر اتفاق خواهد افتاد. افزایش بسترهای مشارکت اجتماعی دانش آموزان و خانواده‌ها در فعالیت‌های اجرایی و مدیریتی و اعتمادسازی در روابط اجتماعی شهروندان، منجر به بهبود کیفیت زندگی آنان خواهد شد، هر چند توجه به عوامل اقتصادی و سطح درآمد خانواده‌ها نیز می‌تواند بخشی از تغییرات کیفیت زندگی افراد را تضمین نماید.

کلیدواژه: کیفیت زندگی، سرمایه اجتماعی، اعتماد، مشارکت، روابط اجتماعی، دانش آموزان، بابل

مقدمه و بیان مسأله

کیفیت زندگی در طول سه دهه اخیر، به عنوان جانشینی برای رفاه مادی، به اصلی‌ترین هدف اجتماعی کشورها تبدیل شده است که در آن، پارامترهای مادی توسعه اقتصادی و تولیدات داخلی در کنار پارامترهای غیرمادی چون کیفیت کار، سطح باسواد و فرهنگی، استاندارد پزشکی و بهداشت، کیفیت فراغت و تفریح، شرایط محیط زیست، جو سیاسی و حتی آزادی و اتحاد ملی، مورد بررسی قرار می‌گیرند. مفهوم کیفیت زندگی ابتدا به حوزه‌های بهداشتی و بیماری‌های روانی محدود می‌شد، اما در طی دو دهه گذشته، این مفهوم از زمینه‌های بهداشتی، زیست محیطی و روانشناختی صرف به مفهومی چند بُعدی ارتقاء یافته (عنبری، ۱۳۸۹: ۱۵۲) و مورد توجه تعداد زیادی از حوزه‌های مطالعاتی قرار گرفته است. از این روست که بر اساس پایگاه داده‌های موسسه اطلاعات علمی، از ۱۹۸۲ تا ۲۰۰۵ بیش از ۵۵ هزار تحقیق در مورد کیفیت زندگی صورت گرفته است (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷: ۲). امروزه کیفیت زندگی را به عنوان عنصری کلیدی در سیاست‌گذاری و بررسی سیاست‌های حوزه عمومی مورد بحث قرار داده و از آن به عنوان